

OAMENI ȘI FAPTE – CONTRIBUȚII LA ISTORIA MUZEOLOGIEI CĂLĂRĂȘENE.

Virgiliu Z. Teodorescu

Motto:

„Civilizat este nu cel ce știe multe numai pentru sine și pentru epoca sa, ci acela care își comunică cunoștințele și le lasă de moștenire la posteritate, spre a se folosi și a ajunge mai departe cu dânsle.”

Ion Heliade – Rădulescu, (Critică literară, p. 175.)

Masa rotundă dedicată evocării celor 50 de ani de existență și complexă activitate a muzeului călărășean implică o trecere în revistă a unor momente care au contribuit la depășirea multora din dificultățile inerente începutului de drum. Și în acest caz entuziasmul unor pasionați oameni cu dragoste pentru trecutul istoric a determinat ca ceea ce era greutate sau chiar opreliște pentru ce-și propuseseră să devină o realitate astfel ca prin ceea ce predilect oferea arhiva pământului strămoșesc să conducă la o bogată și concludentă recoltă definitorie a unei permanente trăiri umane în ceea ce definim astăzi ca teritoriul județului Călărași într-o firească conexiune cu arealul românesc. Pentru această nobilă misiune de depistare și recoltare a relicvelor trecutului stimulatorii au fost incipientele semnalări prin ceea ce, în decursul anilor, se acumulase, ca material didactic în incinta școlii ce a devenit, în ani, prestigiosul liceu “Știrbei Vodă”. Orele de curs, modul de prezentare a acestor relicve recoltate în timp și aduse la solicitarea profesorilor au avut menirea de a incita pe unii dintre învățăcei la căutări efectuate an de an cu o consecvență exemplară. Deși viața i-a condus spre domenii de activitate care aparent nu aveau tangență cu o asemenea preocupare, ei au găsit formula ca timpul de “recreiere” să-l dedice peregriniezilor, pe urmele vechilor vetre de locuire umană, constituindu-se, după un timp, subiect de referință în mediul orașului dar și al satelor călărășene. Atunci când accidentale descoperiri s-au petrecut, oamenii și chiar oficialitățile s-au adresat lor ca virtuală “instituție” care se preocupa de salvarea acestor mărturii ale trecutului. Prin dialogurile ad-hoc, prin modul de evocare a importanței fiecărei noi piese au creat ceea ce definim ca opinie colectivă care a condus, pe parcursul anilor premergători și ulteriori celui de al doilea război mondial, la semnalarea unor situri arheologice și acumularea unui amplu tezaur, fiecare dintre interlocutori considerându-se onorat de a completa această zestre a viitorului muzeu călărășean. Aminteam anterior că viața le-a încredințat misiunea de a onora domenii diverse de activitate, unul devenind om al justiției, altul al activității portuare iar cel de al treilea pasionat de pictură și cu o bogată prezență în satele călărășene în calitate de pictor de subțire al multora din bisericile acestora. Numitor comun le-a fost însă pasiunea pentru adunarea, salvarea și prezentarea acestor relicve. Meseriile practice le-au facilitat un permanent contact tocmai cu aceia care întâmplător se aflau în fața unor asemenea “curiozități”. Odată ajunse la acești culegători de “comori” ele erau definite ca timp și funcționalitate după ce, în prealabil prin lectura asiduă, “interogarea” celor de

specialitate le oferea cheia înțelegerii mesajului în timp a acestor relicve. Vasile Culică, Nicolae Filimonescu și Niță Anghelescu au fost, pentru anii premergători înființării muzeului, nume de referință pentru mulți dintre cetățenii zonei sudice a țării dar și pentru cei care, prin pregătire, experiență, cercetarea trecutului constituiau o profesiune de credință. Adunarea relicvelor nu constituia pentru ei un scop în sine, de natură mercantilă, operațiunea fiind apreciată și demonstrată, în ani, ca act salvator și mijloc de evocare a trecutului acestei zone. La timp de toamnă sau de primăvară ca și în cazul semnalărilor unor descoperiri accidentale prezența lor pe teren în orele libere era ceva firesc, așa cum la revenirea din aceste peregrinări reuniunile de comentare a celor recoltate la reclama o documentare care, nu odată, da naștere la ample discuții cu argumente și contra argumente susținute sau combătute până la găsirea celei mai bune formule de definire a obiectului în cauză. Firi și temperamente diferite găseau în această activitate prilejul de destindere după orele solicitate de activitatea profesională. Împătimiți de această preocupare extra profesională nu erau însă ruși de cele cotidiene, contactul cu contemporanii lor conducându-i la o bună înțelegere a metamorfozei societății umane. Tocmai această profundă metamorfoză cu implicații atât în viața oamenilor dar chiar și a zonei, implicând afectarea a ceea ce arhiva pământului a păstrat ca moștenire pentru viitorime sute sau chiar mii de ani i-a mobilizat la acțiunea de salvare a acestor relicve.

O primă informație despre acești pasionați am avut-o de la colegii mai mari de facultate care, efectuând o convocare militară la Călărași, avuseseră prilejul să-i cunoască în "exercițiul funcțiunii". Pentru acești studenți a fost o tonică posibilitate de a remarca ce poate face pasiunea pentru cunoașterea trecutului viețuirii umane într-o anumită zonă. A urmat integrarea mea ca student în timpul vacanței pe șantierul arheologic dunărean de pe insula Păcuiul lui Soare. Prezența celor trei era accidentală, predilect la sfârșit de săptămână, excepție făcând Niță Anghelescu care, în anumite perioade rămânea timp de mai multe zile, mai ales atunci când lumina, coloritul vegetației luxuriante căpăta nuanțării care îl determinau să îndeplinească pasiunile vieții sale: pictura cu arheologia. Pe secțiunea care îi era încredințată spre supraveghere el era prezent și cu micul șevalet procedând la realizarea unor peisaje în care surprinde și diverse scene de pe șantier. M-a frapat modul de a picta. Migăloasa muncă de pictor în poziții incomode pe schelele din interioarele bisericilor îi afectaseră, în ani, vederea și ca atare căuta să aibă concentrată privirea spre elementele pe care dorea să le immortalizeze pe cartoanele fixate pe șevalet. Ca atare folosea o oglindă retrovizoare el stând de fapt cu spatele la subiect. Cei tineri am fost la început nedumeriți de o asemenea manieră de a lucra, cu timpul am apreciat-o, folosind-o discret și în supravegherea activității "colaboratorilor" care aveau misiunea de a selecta din pământul aruncat de cei din șanț obiectele, fragmentele ceramice, oasele. Fiind ostași fără pregătire, mobilizați special pentru prestarea de munci pe timpul verii nu acordau o atenție deosebită celor cerute pe șantier. Niță Anghelescu avea talentul de a le prezenta, într-un limbaj adecvat nivelului lor de înțelegere, reușind ca în unele situații să-i "corupă" determinându-i chiar să îndeplinească cu sârg ceea ce le ceream. La plecarea de pe șantier își asuma și misiunea de poștaș preluând scrisorile militarilor care astfel urmau să-i informeze mai operativ pe cei de la casele lor de

ceea ce făceau zilnic pe o insulă pustie din mijlocul Dunării. Pentru noi, studenții relatările unor evenimente trecute la care fusese părtaș era prilej de înțelegere a oamenilor locurilor. Cu o voce puțin grizată el era audiat cu atenție și la orele de seară când, protejați sub polog de atacurile țânțarilor, participam la o originală universitate de vară. Se declanșau, pe timp de mai multe ore, interminabile colocvii pe varii probleme. Niță Anghelescu ne oferea prilejul de a-i asculta fragmente din tumultuoasa tinerețe. Cred că, dacă ar fi purces la scris, ar fi putut să fie definit ca brăileanul Panait Istrati, un veritabil condeier al călărășenilor. Era un vizionar, având concentrate preocupările pentru a găsi și amenaja viitoarele spații care să permită o corespunzătoare prezentare a tezaurului acumulat până la acea dată. Om cu o statură obișnuită, cu o înfățișare de om blajin avea însă o mare putere de a convinge interlocutorul că ceea ce solicita era o imperioasă necesitate pentru binele public. Peste ani, ne-am reîntâlnit. Ajunsesem la muzeul din Oltenița, pe atunci adăpostit într-o fostă cârciumă de pe strada principală. Mi-a comunicat satisfacția de a fi obținut un local pentru muzeul din Călărași împărtășindu-mi intențiile de a-l adapta necesităților muzeale. Mi-a declamat pe nerăsuflăte succesiunea spațiilor, modul cum urma să realizeze fundalurile care să sugereze modul de viață al purtătorilor culturilor materiale. Aprecia că limanul strădaniilor de ani de zile era aproape atins. Ceea ce a realizat a fost apreciat de muzeografia timpului ca o reușită, valorile deținute fiind judicios și sugestiv expuse oferind vizitatorilor prilejul de înțelegere a evoluției viețuirii umane în zona călărășeană. În primii ani ai deceniului al șaptelea desfășurându-mi activitatea în fosta regiune București am revenit la Călărași găsindu-l pe întreprinzătorul Niță Anghelescu mobilizat de noi și noi preocupări care să-l conducă la propășirea muzeului. Pentru unii din activiști pe linie de partid era un "tovarăș" incomod, dar util întrucât munca sa și a celor cu care colabora justifica mai sus funcțiile lor de vâtafi ai timpului. Mai mult, într-o epocă când pentru a exista ca muzeu era obligator să ai predilect secția de istorie contemporană care să reflecte realizările "Epocii de Aur" un muzeu de arheologie era ceva de neconceput. Și totuși Niță Anghelescu a reușit să aibă derogarea necesară care să asigure, la timpul respectiv, viețuirea unei asemenea instituții.

În anii petrecuți la București, după pensionarea sa, mi-a oferit prilejul de a-i urmări evoluția artistică. Expozițiile sale îl defineau ca om și artist preocupat de peisaj, de chipul uman, acordând o atenție deosebită tinereții. A avut o reacție deosebită în momentul când i-am declarat că sunt preocupat de artele decorative realizând lucrări în tehnica mozaicului. Am fost onorat de prezența sa la vreo două din expozițiile personale. Într-un asemenea cadru mi-a făcut o interesantă declarație, relevându-mi modul cum a găsit posibilitatea, ca membru al Uniunii Artiștilor Plastici, să călătorească în occident, reușind să-și asigure chiar și o independență valutară în condițiile anilor 70-80 ai secolului al XX-lea. Inerent începutul a fost mai dificil, plecând în voiaj de documentare fără a lua cu el lucrări deja realizate sau cele care îi erau trebuitoare picturii, reușind totuși ca acolo să-și procure cele necesare cu care a realizat, impresionat de cele văzute, o suită de tablouri pe care le-a încredințat unor persoane care se ocupau cu vânzarea de lucrări de artă. Sumele ce-i reveneau s-au reunit într-un cont oferindu-i posibilitatea ca la următoarele deplasări să aibă timp și pentru vizitarea de muzee, parcurgerea locurilor pitorești, imperioasă chemare de decenii de a le cunoaște

nemijlocit stimulat și prin lecturile anterioare. Multe din cele aflate au constituit teme abordate pe pânzele sale. În ultimi ani întâlnirile noastre s-au rărit, aflând târziu de moartea sa.

Pentru muzeografia românească Niță Angheliescu a fost un real pionier, deschizător de pagină în istoria acestei discipline. Am speranța că o serie de măsuri, adoptate de forurile administrative și culturale, îi vor conferi locul ce i se cuvine în contextul repertorizării culturii călărășene. Acordarea numelui său unei săli în incinta muzeului, realizarea unui bust, eventual amplasat în curtea acestei instituții, acordarea numelui său unei străzi în orașul Călărași, se constituie o nobilă misiune pentru urmași. Totodată este imperios necesară realizarea unui studiu în care polivalența preocupărilor sale să fie evidențiată, lucrare care să fie prin text și imagini și la îndemâna celor care au misiunea de a elabora o istorie a culturii românești din veacul al XX-lea.

